

Rapport

Klacht

Verzoekster klaagt erover dat politieambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland tijdens en na de doorzoeking van haar woning op 19 april 2005 onnodig (gewelddadig) en denigrerend zijn opgetreden, waardoor de situatie is geëscaleerd. Met name klaagt zij erover dat deze politieambtenaren:

onnodig fysiek geweld hebben toegepast door haar armen om te draaien en op haar onderrug te slaan, wanneer zij iets vroeg;

haar onnodig, hardhandig en langdurig hebben geboeid en geboeid hebben afgevoerd;

haar noch in haar woning noch op het (hoofd)bureau van politie de gelegenheid hebben gegeven om naar het toilet te gaan;

onnodig aanwezig waren toen zij op het hoofdbureau van politie een douche nam;

denigrerende dan wel vernederende opmerkingen hebben gemaakt.

Voorts klaagt verzoekster erover dat opsporingsambtenaren van de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD):

haar op 19 april 2005 in beslag genomen computer en haar Canadese paspoort onherstelbaar hebben beschadigd;

gevoelige informatie aan de Kraakbeweging Amsterdam hebben verstrekt.

Beoordeling

Algemeen

1. Op 19 april 2005 doorzocht de SIOD met behulp van de politie verzoeksters woning in verband met verdenkingen tegen haar zoon. De politie zou fysiek geweld hebben toegepast jegens verzoekster en haar hebben vernederd. De SIOD zou verzoeksters in beslag genomen computer en paspoort onherstelbaar hebben beschadigd. Verder zou de SIOD gevoelige informatie aan een kraakbeweging hebben verstrekt.
2. Verzoekster diende zowel bij de korpsbeheerder als bij de SIOD een klacht in. Haar klachten werden na advisering door klachtadviescommissies ongegrond verklaard.
3. Omdat verzoekster zich hierin niet kon vinden, wendde zij zich tot de Nationale ombudsman. De Nationale ombudsman stelde een onderzoek in naar haar klacht. Tijdens dit onderzoek werd een hoorzitting gehouden, waarbij zowel verzoekster als de ambtenaren van de politie en de SIOD aanwezig waren. De betrokken

arrestantenverzorger werd telefonisch gehoord. Voorts kreeg de Nationale ombudsman schriftelijke reacties van de politie en de SIOD.

A. Regionaal politiekorps Amsterdam-Amstelland

I. Fysiek geweld en boeien

Bevindingen

Verzoeksters klacht

1. Verzoekster klaagt erover dat de betrokken politieambtenaren onnodig fysiek geweld toepasten. Nadat SIOD-ambtenaar V. op haar verzoek zijn legitimatiebewijs aan haar had gegeven, liep zij naar een tafel om pen en papier te pakken om de naam, die op het legitimatiebewijs stond, over te schrijven. Politieambtenaar M. rende vervolgens achter haar aan, greep haar hand en pakte het legitimatiebewijs uit haar handen. Verzoekster had niet geprobeerd het legitimatiebewijs om te buigen. Hoewel zij vanwege angst en paniek niet rustig was, had zij zich niet verzet. Verzetten was ook niet mogelijk, aangezien de politieman groot was en zij bang was toen hij naast haar stond. Politieambtenaar K. deed verzoeksters armen achter haar rug en begon steeds haar armen om te draaien en op haar onderrug te slaan, wanneer verzoekster iets vroeg. Verzoekster had echter aangegeven dat zij last had van haar linkerschouder, dat zij zich niet zou verzetten en dat zij graag ergens zou willen zitten vanwege de pijn. Door de handelwijze van de politie liet verzoekster haar ontlasting gaan en liep zij verwondingen op aan haar elleboog. Verzoeksters dochter kon dit bevestigen. De politieambtenaren hielden geen rekening met het feit dat zij op leeftijd was, namelijk zevenenvijftig jaar, en dat zij een relatief klein postuur had, namelijk één meter en vijfenvijftig centimeter. Ook klaagde verzoekster erover dat de betrokken politieambtenaren haar onnodig, hardhandig en langdurig boeiden en geboeid afvoerden. Toen SIOD-ambtenaar V. haar op het politiebureau kwam opzoeken, zei ze niets over haar verwondingen, omdat ze nogal overstuur was, aldus verzoekster.

Medisch onderzoek

2. Verzoekster had lichamelijke en psychische klachten als gevolg van de ruwe handelwijze van de politie op 19 april 2005. Dit bleek uit de verklaring van verzoeksters huisarts van 22 april 2005, het radiologisch verslag van 4 augustus 2005, de verklaring van haar fysiotherapeut van 26 september 2005 en de verklaring van haar psychotherapeut van 4 oktober 2005. Verzoeksters klachten bestonden onder andere uit pijn ter hoogte van de armen, de schouders en de overgang tussen halswervelkolom en borstwervelkolom. Zij had bloeditstoringen op haar onderarmen. In haar linkerschouder en rechterelleboog werden er afwijkingen geconstateerd. Ook was er sprake van een posttraumatische artritis (ontsteking) van beide schoudergewrichten. Verzoekster had verder een kleine blauwe plek op haar onderrug. Sinds 1 juni 2005 werd verzoekster behandeld door een

fysiotherapeut. Verzoekster had namelijk flinke functionele problemen. Zij had bijvoorbeeld moeite met aan- en uitkleden, krachtvermindering in de armen en tintelingen tot in de vingers. Voorts was er volgens haar psychotherapeut sprake van een posttraumatische stressstoornis als gevolg van het incident op 19 april 2005. Verzoekster had last van doodsangsten, slapeloosheid, anorexia en wanhoop.

Standpunt korpsbeheerder

3. De korpsbeheerder bleef tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman bij zijn eerdere oordeel en verwees daarbij naar het advies van de klachtadviescommissie. Hij was van oordeel dat er geen sprake was van disproportioneel geweld. Naar zijn opvatting riep verzoekster het tegen haar gerichte geweld, bestaande uit het hardhandig vastpakken, over zichzelf af. Dat jegens verzoeksters dochter in het geheel geen geweld was gebruikt, ondersteunde naar de opvatting van de korpsbeheerder het oordeel dat verzoekster het geweld over zichzelf had afgeroepen. Omdat verzoekster schoppende en slaande bewegingen maakte in de richting van de betrokken politieambtenaren, die haar vasthielden, waren de politieambtenaren volgens de korpsbeheerder genoodzaakt verzoekster hardhandiger vast te pakken. Daarbij sloegen zij niet op verzoeksters onderrug, aldus de korpsbeheerder.

Hoorzitting

4. De betrokken ambtenaren en verzoekster verklaarden, voor zover hier van belang, het volgende tijdens de hoorzitting van de Nationale ombudsman.

(...) Mededelingen aan rechter-commissaris

Desgevraagd deelden SIOD-ambtenaren V. en B. mee dat zij zich niet meer konden herinneren of aan de rechter-commissaris was meegedeeld dat verzoekster zich had verzet en vervolgens was afgevoerd door de politie. Het proces-verbaal van de rechter-commissaris vermeldde daar namelijk niets over.

Gang van zaken na aanbellen

SIOD-ambtenaar V. gaf desgevraagd aan dat het volgende gebeurde nadat zij hadden aangebeld. Er ging een raam open op de tweede etage. Hij riep dat de politie in het kader van een onderzoek naar binnen wilde. De politieambtenaren stonden toen in zijn omgeving. Er kwam geen reactie en het raam ging dicht. Zij belden vervolgens meerdere keren aan. Op het moment dat de politie een breekijzer wilde gaan halen, deed verzoeksters dochter de deur open. SIOD-ambtenaar V. legitimeerde zich, toonde de machtiging en deelde het doel van hun komst mee. Hij hoorde bovenaan de trap verzoekster in het Engels roepen om hen niet binnen te laten. Zij deed de deur op de tweede etage vervolgens dicht. Nadat zij naar boven waren gegaan riep SIOD-ambtenaar V. dat de politie naar binnen wilde. De politieambtenaren schopten een aantal keer tegen

de deur totdat verzoekster de deur uiteindelijk opendeed. SIOD-ambtenaar V. legitimeerde zich wederom, toonde opnieuw de machtiging en deelde het doel van hun komst mee. Hij zag een honkbalknuppel bij de deur liggen en verwijderde die voor de zekerheid.

Politieambtenaar M. en politieambtenaar K. bevestigden de weergave van SIOD-ambtenaar V. Daaraan voegde politieambtenaar M. nog toe dat verzoekster had kunnen zien dat de politie buiten stond. Zij hadden namelijk een politie-uniform aan en gingen buiten goed in het zicht staan. Politieambtenaar K. sprak toen nog met verzoekster. Toen zij binnen waren zagen zij verzoekster bovenaan de trap staan en hoorden haar de deur op slot doen. Zij schopten vervolgens tegen die deur, aldus politieambtenaar M. .

Fysiek geweld en boeien

SIOD-ambtenaar V. verklaarde dat toen zij naar de kamer liepen verzoekster weer om zijn legitimatiebewijs vroeg. Hij gaf zijn legitimatiebewijs wederom aan verzoekster. Zij liep ermee weg en probeerde het te vouwen. De politie moest verzoekster daarom onder controle brengen. Dat gaf wat commotie, maar de politie paste daarbij geen buitensporig geweld toe. De politie legde verzoekster op de grond, deed haar de handboeien om en zette haar vervolgens op de bank. SIOD-ambtenaar V. gaf nog aan dat ten aanzien van verzoeksters dochter geen aanleiding was om geweld te gebruiken. Zij was namelijk meewerkend en gedroeg zich normaal. Zij had hen zelfs koffie aangeboden, aldus SIOD-ambtenaar V.

Politieambtenaren M. en K. lieten weten dat zij zagen dat verzoekster het legitimatiebewijs van SIOD-ambtenaar V. probeerde te vouwen. Politieambtenaar M. pakte het legitimatiebewijs toen uit haar handen. Verzoekster begon vervolgens te schoppen en te slaan. Volgens politieambtenaar M. was er met haar geen land te bezeilen. Daarom moesten zij verzoekster onder controle brengen. Zij hielden haar vast aan haar polsen. Vervolgens deden zij de handboeien om. Zij hadden verzoekster niet geslagen of getrapt. Politieambtenaar K. deelde mee dat het niet zo was dat zij steeds aan verzoeksters polsen bleef draaien. Dat was volgens haar ook niet nodig, omdat verzoekster niet zo sterk was. Politieambtenaar M. kon zich verder niet meer herinneren of verzoekster plat op de grond werd gelegd om te worden geboeid. Verzoekster was volgens politieambtenaar K. nog steeds wild en agressief toen zij geboeid was. Nadat ze haar geboeid op de bank hadden gezet, belden zij hun collega's voor transport.

"Frozen shoulder"

De betrokken ambtenaren deelden allen desgevraagd mee dat zij niet hadden gehoord dat verzoekster zou hebben gezegd dat ze last had van een zogenoemde "frozen shoulder". SIOD-ambtenaar B. voegde daaraan nog toe dat hem dat anders wel was opgevallen. Zijn vrouw had daar immers last van en de term is in het Nederlands hetzelfde. Die aandoening was volgens hem zeer ernstig. Het gewricht zou immers helemaal op slot zitten, aldus

SIOD-ambtenaar B.

Politieambtenaren M. liet weten dat, als hij had gehoord dat verzoekster last had van een "frozen shoulder", hij het uiteraard anders had aangepakt. Hij hoorde verzoekster alleen hysterisch schreeuwen. (...)

Medische verklaringen

Hoewel uit de medische verklaringen die verzoekster had overgelegd bleek dat zij ernstige verwondingen had opgelopen, waren de betrokken ambtenaren van opvatting dat er geen disproportioneel geweld was toegepast. Politieambtenaar M. liet weten dat verzoekster zodanig tekeer ging en zichzelf probeerde los te worstelen dat ze zichzelf mogelijk had verwond. Hij hield verzoekster alleen vast. Politieambtenaar K. gaf aan dat zij geen geweld hadden gebruikt en verzoekster alleen onder controle probeerden te krijgen. Voorts verklaarde SIOD-ambtenaar V. dat hij na de doorzoeking verzoekster had opgezocht op het politiebureau om een toelichting te geven. Verzoekster zei toen niets over haar verwondingen.

Reactie verzoekster

Verzoekster deelde desgevraagd mee dat zij en niet haar zoon op de betrokken etage woonde. Haar zoon was overigens al aangehouden in Zandvoort. Nadat ze de bel hoorde ging zij naar het balkon. Ze dacht dat mensen van de kerk voor de deur stonden. Zij zag geen politiemensen en ging naar bed. Toen er op haar deur werd gebonkt werd zij nerveus. Ook hoorde ze haar dochter gillen dat het IRT (Interregionaal Recherche Team) er was en dat het IRT haar probeerde te vermoorden. Desgevraagd lichtte verzoekster toe dat haar dochter eerder een negatieve ervaring met het IRT had gehad. Verzoekster opende uiteindelijk de deur. Het was niet zo dat ze de deur eerst had geopend en vervolgens had dicht gedaan. Het openen van de deur duurde even, omdat verzoekster haar sleutels niet kon vinden. Verzoekster gaf aan dat SIOD-ambtenaar V. op haar verzoek zijn legitimatiebewijs aan haar gaf. Hij toonde overigens geen machtiging tot binnentreden. Zij liep naar een tafel om pen en papier te pakken om de naam, die op het legitimatiebewijs stond, over te schrijven. De politieman rende vervolgens achter haar aan, greep haar hand en pakte het legitimatiebewijs uit haar handen. Verzoekster deed daarna niets.

Op de vraag of verzoekster zich verzette, terwijl de politie aanwezig was, antwoordde zij ontkennend. Ze gaf aan dat zij rustig was en dat de ambtenaren fout hadden gehandeld. Verzoekster vroeg de politieman om de machtiging tot binnentreden, maar kreeg als antwoord dat zij stil moest zijn. Ze kreeg geen machtiging te zien. Volgens de politieman had zij teveel Amerikaanse films gezien. Nadat de politieman het legitimatiebewijs uit haar handen trok, begon politieambtenaar K. haar armen steeds om te draaien. Vervolgens deed politieambtenaar K. verzoeksters armen achter haar rug. Ze hielden haar vast als

een hond. Door de handelwijze van de politie liep zij verwondingen op aan haar elleboog. Verzoekster ontkende dat zij om zich heen sloeg en het legitimatiebewijs wilde ombuigen. Zij wilde alleen de naam op het legitimatiebewijs overschrijven. Naar haar mening reageerden de politieambtenaren onnodig heftig. Verzoekster deelde mee dat het bovendien niet mogelijk was zich te verzetten. Zij zag namelijk dat de politieman groot was en zij was bang toen hij naast haar stond. Toen SIOD-ambtenaar V. haar op het politiebureau kwam opzoeken, zei ze niets over haar verwondingen, omdat ze nogal overstuur was. Ze had het op het politiebureau wel tegen een politiemedewerker gezegd. (...)

Beoordeling

Behoorlijkheidsvereiste

5. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op onaantastbaarheid van het lichaam is een grondrecht dat door de Grondwet en internationale verdragen wordt beschermd (zie Achtergrond, onder 2). Het gebruik van fysiek geweld tegen personen, waaronder het stevig vastpakken, en het aanleggen van handboeien betekenen een inbreuk op dit grondrecht.

Politiewet

6. Een politieambtenaar, die in rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, is bevoegd geweld te gebruiken wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (proportionaliteitsbeginsel) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (subsidiariteitsbeginsel). Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf (zie Achtergrond, onder 3). Het uitgeoefende geweld dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn.

Ambtsinstructie

7. Artikel 22 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar geeft een ambtenaar onder bepaalde voorwaarden de bevoegdheid een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd ten behoeve van het vervoer handboeien aan te leggen (zie Achtergrond, onder 4).

Geen schending vereiste

8. Vaststaat dat de betrokken politieambtenaren geweld hebben gebruikt jegens verzoekster door haar stevig aan haar polsen vast te houden. Vervolgens hebben zij handboeien bij haar omgedaan, nadat zij haar hadden aangehouden wegens het niet voldoen aan een bevel of vordering. Zoals hiervoor is aangegeven, betekenen het gebruik van fysiek geweld tegen personen, waaronder het stevig vastpakken, en het aanleggen

van handboeien een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het lichaam.

9. De Nationale ombudsman is van oordeel dat deze inbreuk in het onderhavige geval gerechtvaardigd was en dat de politie het behoorlijkheidsvereiste dat grondrechten, in dit geval het recht op onaantastbaarheid van het lichaam, worden gerespecteerd, niet heeft geschonden. Daartoe acht hij het volgende van belang.

Toen de politie en de SIOD in de woning waren, een legitimatiebewijs hadden getoond en verzoekster hadden verteld waarvoor zij binnenkwamen, moest voor haar duidelijk zijn geweest dat sprake was van een "officiële" politieactie, die zij zich moest laten welgevalen. Zij was in een situatie gekomen waarin zij instructies van de opsporingsambtenaren moest opvolgen. Toch gaf zij geen gehoor aan het verzoek het legitimatiebewijs, waarom zij nogmaals had gevraagd en dat zij uit de hand van de SIOD-ambtenaar had gepakt, terug te geven. Het mag dan zo zijn dat de politiemensen waarschijnlijk niet met zoveel woorden hebben gewaarschuwd dat zij het legitimatiebewijs zo nodig met fysieke kracht zouden willen terughalen, voor verzoekster kan toch geen verrassing zijn geweest dat de ambtenaren niet tolereerden dat zij het bewijs niet teruggaf en ermee wegliep. De politiemensen hadden de indruk dat verzoekster het legitimatiebewijs aan het ombuigen was. De Nationale ombudsman vindt het vastpakken van handen en/of armen van verzoekster op dat moment geen overtrokken wijze van ingrijpen van de politie. Evenmin vindt hij het onjuist dat de politie haar bleef vasthouden toen zij reageerde met schoppen en slaan en probeerde zich los te rukken.

10. Verzoeksters verwondingen kunnen zijn ontstaan door de wijze waarop verzoekster zich verzette en wijzen niet zozeer op schoppen of slaan door de opsporingsambtenaren. De Nationale ombudsman weegt hierbij mee dat de verschillende betrokken ambtenaren eensluidend hebben verklaard dat van zulk schoppen of slaan door hen geen sprake is geweest. Ook neemt hij in aanmerking dat verzoekster voorafgaand aan het incident al last had van een "frozen shoulder". Deze aandoening is mogelijk verergerd door de wijze waarop verzoekster zich bleef verzetten, terwijl zij door de politieambtenaren werd vastgehouden. Voorts is niet aannemelijk geworden dat de ambtenaren uit uitlatingen van verzoekster hebben begrepen dat zij last had van een "frozen shoulder".

11. Een aangehouden verdachte kan onder meer worden geboeid wanneer dat nodig is ter afwending van gevaar voor de verdachte zelf of de aanwezige ambtenaren. De Nationale ombudsman ziet in het gedrag van verzoekster, de hysterische indruk die zij op de ambtenaren maakte en het feit dat zij niet direct kon worden vervoerd naar het bureau omstandigheden die het gebruik van handboeien rechtvaardigden. Dat daarbij ruwer is te werk gegaan dan nodig was om een tegenstribbelende arrestant de boeien om te doen, is niet uit het onderzoek naar voren gekomen.

De onderzochte gedragingen zijn op dit punt behoorlijk.

12. Uit het onderzoek is gebleken dat de betrokken politie- en SIOD-ambtenaren de woning waren binnengetrokken teneinde de situatie te bevriezen in afwachting van de komst van de rechter-commissaris. Toen verzoekster werd afgevoerd was de rechter-commissaris nog niet aangekomen. Het is de Nationale ombudsman opgevallen dat het verslag van binnentreden van de rechter-commissaris niets vermeldt over het feit dat geweld is toegepast jegens verzoekster, in die zin dat zij stevig is vastgepakt, en dat zij vervolgens geboeid is afgevoerd. Hij acht dit merkwaardig. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman is het van groot belang dat de politie de rechter-commissaris daarover informeert. De rechter-commissaris was immers van begin tot eind verantwoordelijk voor de huiszoeking. De Nationale ombudsman heeft echter niet kunnen vaststellen dat de politie de rechter-commissaris heeft geïnformeerd over het incident met verzoekster.

II. Gelegenheid bieden om naar het toilet te gaan

Bevindingen

Verzoeksters klacht

1. Verzoekster klaagde erover dat de politie haar noch in haar woning, zowel voor als na het laten gaan van haar ontlasting, noch op het (hoofd)bureau van politie de gelegenheid gaf om naar het toilet te gaan. Verzoekster verzocht daar herhaaldelijk om. Daarbij gaf zij op luide toon aan dat zij een "irritable bowel syndrome" oftewel een darmaandoening had. Nadat zij haar ontlasting had laten gaan, smeekte zij om naar het toilet te gaan en om zichzelf te mogen wassen. Overal was poep, maar ze sleepten haar desondanks via de trap naar buiten. De burens keken zelfs toe. Verzoekster vond de handelwijze van de politieambtenaren zeer vernederend. Zij kon dit daarom niet meer vergeten.

Standpunt korpsbeheerder

2. Gedurende het onderzoek van de Nationale ombudsman bleef de korpsbeheerder bij zijn eerdere standpunt en verwees hij naar het advies van de klachtadviescommissie. Dit klachtonderdeel kon niet worden beoordeeld, omdat de verklaringen elkaar op dit punt tegenspraken. Volgens de betrokken politieambtenaren had verzoekster, anders dan zij stelde, niet verzocht om naar het toilet te gaan. Zij merkten op een gegeven moment dat verzoekster haar ontlasting liet lopen. De korpsbeheerder kon niet vaststellen welke verklaring meer geloofwaardig was.

Hoorzitting

3. De betrokken ambtenaren verklaarden, voor zover hier van belang, het volgende tijdens de hoorzitting van de Nationale ombudsman.

(...) Ontlasting

Desgevraagd deelde SIOD-ambtenaar B. mee dat verzoekster, toen zij geboeid op de bank zat, vroeg of zij naar het toilet mocht gaan. Hij zag toen niet dat verzoekster haar ontlasting had laten gaan. Dat zag hij pas later. SIOD-ambtenaren B. en V. hadden verder niet van verzoekster vernomen dat zij last had van een darmaandoening. SIOD-ambtenaar B. deelde desgevraagd mee dat de uitdrukking "irritable bowel syndrome" hem niets zei.

Politieambtenaar M. en politieambtenaar K. hadden niet gehoord dat verzoekster naar het toilet wilde. Toen zij verzoekster de handboeien omdeden, zagen zij dat verzoekster haar ontlasting liet lopen. Omdat het politiebureau Koninginneweg vlakbij was en daar meer gelegenheid was om haar te verschonen, overwogen zij niet om verzoekster zich in haar woning te laten verschonen. (...) Politieambtenaar M. legde nog wel oude kranten op de achterbank van de auto, zodat verzoekster vervoerd kon worden. (...)

Verklaring SIOD-ambtenaar

4. Blijkens een e-mail van 11 februari 2008 aan de voorzitter van de klachtencommissie SIOD verklaarde SIOD-ambtenaar B. ten behoeve van de klachtbehandeling door de SIOD, voor zover hier van belang, nog het volgende. Aan de hand van verzoeksters opmerking over "irritable bowel syndrome" begreep hij dat verzoekster last had van haar darmen. Ook verklaarde hij dat het klopte dat verzoekster werd geweigerd om naar het toilet te gaan.

Beoordeling**Behoorlijkheidsvereiste**

3. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat mensenrechten worden gerespecteerd. Het verbod van onmenselijke of vernederende behandeling is een mensenrecht dat door verdragen wordt beschermd (zie Achtergrond, onder 1).

Schending vereiste

4. De Nationale ombudsman is van oordeel dat het behoorlijkheidsvereiste dat mensenrechten worden gerespecteerd, in dit geval het verbod van onmenselijke of vernederende behandeling, is geschonden. Daartoe acht hij van belang dat de betrokken ambtenaren in verzoeksters woning zagen dat verzoekster haar ontlasting had laten gaan. Op dat moment had het op de weg van de betrokken ambtenaren gelegen om verzoekster, zo nodig onder toezicht en/of begeleiding, de gelegenheid te bieden om zichzelf in haar woning te verschonen. De Nationale ombudsman acht het vernederend dat de betrokken politieambtenaren verzoekster, die zichtbaar bevuild was door haar ontlasting, in die toestand hebben meegenomen naar het politiebureau. De enkele omstandigheid dat het

politiebureau Koninginneweg vlakbij was en dat daar meer gelegenheid was om verzoekster te verschonen, doet daar niet aan af.

Hoewel dit klachtonderdeel alleen betrekking heeft op de politie, wijst de Nationale ombudsman nog op het volgende. De Nationale ombudsman acht het tevens niet behoorlijk dat SIOD-ambtenaar B., zoals hij aan de klachtadviescommissie heeft verklaard, verzoekster vóórdat zij haar ontlasting liet gaan niet in de gelegenheid heeft gesteld om naar het toilet te gaan dan wel heeft nagelaten één van de andere ambtenaren hieromtrent te benaderen. Immers, voordat verzoekster haar ontlasting liet gaan, had zij volgens SIOD-ambtenaar B. gevraagd of zij naar het toilet mocht gaan en had zij hem meegedeeld dat zij last had van een "irritable bowel syndrome". SIOD-ambtenaar B. begreep ook aan de hand van verzoeksters opmerking over "irritable bowel syndrome" dat verzoekster last had van haar darmen. De Nationale ombudsman verbaast zich er overigens over dat hij hierover tijdens de hoorzitting anders heeft verklaard.

De onderzochte gedraging is op dit punt dan ook niet behoorlijk.

III. Aanwezigheid tijdens het douchen

Bevindingen

Verzoeksters klacht

1. Verzoekster klaagde erover dat de politie onnodig aanwezig was toen zij op het hoofdbureau van politie een douche nam. Hoewel verzoekster nogal overstuur was, ervaarde zij dit als zeer vernederend.

Standpunt korpsbeheerder

2. Ook hier bleef de korpsbeheerder tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman bij zijn eerdere standpunt en verwees hij naar het advies van de klachtadviescommissie. Dat advies hield in dat geen oordeel kon worden gegeven. Verzoekster had namelijk geen omstandigheden genoemd waaruit de onbehoorlijkheid van het toezicht zou kunnen blijken. Deze omstandigheden zouden evenmin tijdens het onderzoek van de klachtadviescommissie zijn gebleken.

Visie arrestantenverzorger

3. Arrestantenverzorger B. verklaarde tijdens het onderzoek, voor zover van belang, het volgende. Zij had weliswaar dienst op 19 april 2005, maar verzoeksters naam zei haar niets. Het was namelijk al vijf jaar geleden. Zij kon zich nog wel een vrouw herinneren die zich had bevuild, omdat zij in haar broek had geplast en gepoept. Deze vrouw was volledig de kluts kwijt en was niet in staat zichzelf aan te kleden. Een collega hielp haar daarom met aankleden. Arrestantenverzorger B. kon zich niet meer herinneren wie verzoekster

naar de douche had gebracht en wie er tijdens het douchen aanwezig was. Gemiddeld namen veertig mensen per dag een douche op het hoofdbureau van politie te Amsterdam. Over (het toezicht tijdens) het douchen op dit hoofdbureau merkte zij het volgende op. Een arrestantenverzorger bracht de arrestant naar de doucheruimte, waar zich twee aparte douches bevonden. De douches konden afzonderlijk afgesloten worden. De deuren van de douches waren in principe gesloten tijdens het douchen. Wanneer een arrestant aan het douchen was, was de arrestantenverzorger niet aanwezig in de doucheruimte. De arrestantenverzorger bevond zich dan in een andere ruimte. Soms stond een arrestantenverzorger ten behoeve van de veiligheid van de arrestant op de gang te luisteren of alles goed ging tijdens het douchen. Als de arrestant klaar was met douchen drukte hij of zij op een knopje. De arrestantenverzorgers wisten dan dat de arrestant klaar was met douchen. De arrestantenverzorgers gingen altijd professioneel met arrestanten om. Dit voorval moest een misverstand zijn geweest, aldus arrestantenverzorger B.

Beoordeling

Behoorlijkheidsvereiste

4. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer is neergelegd in verdragen en de Grondwet.

Geen schending vereiste

5. De Nationale ombudsman is van oordeel dat het behoorlijkheidsvereiste dat grondrechten worden gerespecteerd, in dit geval het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, niet is geschonden. Daartoe acht de Nationale ombudsman van belang dat de betrokken arrestantenverzorger heeft laten weten dat de douches afzonderlijk gesloten kunnen worden en dat de deuren van die douches gesloten zijn tijdens het douchen. Als een arrestant aan het douchen is, is de arrestantenverzorger niet aanwezig in de doucheruimte. De arrestantenverzorger bevindt zich dan in een andere ruimte. Soms staat een arrestantenverzorger ten behoeve van de veiligheid van de arrestant op de gang te luisteren of alles goed gaat tijdens het douchen. Het komt de Nationale ombudsman daarom niet aannemelijk voor dat een arrestantenverzorger tijdens het douchen in de doucheruimte aanwezig was om toezicht te houden. De Nationale ombudsman is verder niet gebleken van feiten en/of omstandigheden om daar anders over te oordelen.

Voor zover een arrestantenverzorger vlakbij de doucheruimte aanwezig was om toezicht te houden, bijvoorbeeld omdat verzoekster, zoals zij zelf heeft verklaard, nogal overstuur was, acht de Nationale ombudsman dit evenmin in strijd met voormeld behoorlijkheidsvereiste. Arrestantenverzorgers dienen immers zorg te dragen voor de veiligheid en het welzijn van een arrestant. Omdat verzoekster nogal overstuur was, kan

de Nationale ombudsman zich goed voorstellen dat dat een reden was om verzoekster extra in de gaten te houden.

De onderzochte gedraging is op dit punt dan ook behoorlijk.

IV. Denigrerende of vernederende opmerkingen

Bevindingen

Verzoeksters klacht

1. Verzoekster klaagde erover dat de politie denigrerende dan wel vernederende opmerkingen maakte. Op haar verzoeken om naar het toilet te gaan, zou als volgt zijn gereageerd: "Men kan ruiken dat u naar het toilet moet". Terwijl verzoekster stond te douchen zou het volgende zijn opgemerkt: "Het is wel toevallig of handig dat u al slippers aan heeft" dan wel woorden van gelijke strekking.

Standpunt korpsbeheerder

2. De korpsbeheerder liet weten dat deze opmerkingen wellicht niet wenselijk waren, maar als zodanig niet onbehoorlijk.

Visie politieambtenaren

3. De politieambtenaren lieten tijdens de hoorzitting het volgende weten. Ook nadat de politieambtenaren zagen dat verzoekster haar ontlasting had laten lopen, hadden zij niet tegen haar gezegd: "Men kan ruiken dat u naar het toilet moet." dan wel woorden van gelijke strekking.

Visie arrestantenverzorger

4. Arrestantenverzorger B. verklaarde tijdens het onderzoek dat zij zich niet meer kon herinneren wat zij tegen verzoekster had gezegd. Evenmin kon zij zich herinneren dat iemand op denigrerende dan wel vernederende wijze tegen verzoekster zou hebben gezegd: "Het is wel toevallig of handig dat u al slippers aan hebt." dan wel woorden van gelijke strekking.

Beoordeling

5. De Nationale ombudsman kan in dit geval, hoe onbevredigend ook, niet vaststellen of de politie denigrerende dan wel vernederende opmerkingen heeft gemaakt. De verklaringen van verzoekster en de betrokken ambtenaren lopen op dit punt nogal uiteen. Verzoekster heeft aangegeven dat op haar verzoeken om naar het toilet te gaan, als volgt zou zijn gereageerd: "Men kan ruiken dat u naar het toilet moet.". Terwijl verzoekster stond te

douchen zou naar haar zeggen het volgende zijn opgemerkt: "Het is wel toevallig of handig dat u al slippers aan heeft.". Echter, de betrokken politieambtenaren ontkennen dit stellig. De arrestantenverzorger kan zich verder niet herinneren of voormelde uitlatingen zijn gedaan. De Nationale ombudsman is voorts niet gebleken van feiten en/of omstandigheden op grond waarvan meer of minder waarde dient te worden gehecht aan één van de verklaringen.

De Nationale ombudsman onthoudt zich op dit punt van een oordeel.

B. Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst

I. Beschadigen computer en paspoort

Bevindingen

Verzoeksters klacht

1. De SIOD-ambtenaren namen tijdens de huiszoeking op 19 april 2005 haar Canadese paspoort en haar computer in beslag. Op deze computer stonden volgens verzoekster belangrijke (persoonlijke) gegevens, zoals het boek dat zij aan het schrijven was. Verzoekster klaagde erover dat de SIOD zowel haar paspoort als haar computer onherstelbaar hadden beschadigd.

Standpunt minister van SZW

2. De minister van SZW liet de Nationale ombudsman weten dat het zogenoemde digiteam SIOD verzoeksters computer na inbeslagname had onderzocht. Hem was niet gebleken dat de SIOD schade had toegebracht aan verzoeksters computer. Ten aanzien van verzoeksters Canadese paspoort deelde de minister mee dat dit paspoort na inbeslagname voor onderzoek was afgegeven aan de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) te Zwolle. Daarbij werden specifieke gezichtskenmerken vergeleken en werd onderzoek gedaan naar originaliteit. Het was niet te verklaren dat het paspoort, zoals verzoekster stelde, naar aceton rook. Niet was gebleken dat bij het onderzoek chemische stoffen waren gebruikt, aldus de minister van SZW.

Beoordeling

3. De Nationale ombudsman kan niet vaststellen of de SIOD verzoeksters Canadese paspoort en/of haar computer onherstelbaar heeft beschadigd. De lezingen van verzoekster en de minister staan namelijk lijnrecht tegenover elkaar. Het onderzoek van de Nationale ombudsman heeft geen aanknopingspunten opgeleverd op grond waarvan meer of minder waarde dient te worden gehecht aan één van de lezingen.

De Nationale ombudsman onthoudt zich op dit punt van een oordeel.

II. Verstrekken van gevoelige informatie aan de kraakbeweging

Bevindingen

Verzoeksters klacht

1. Verzoekster vond op de website van de Amsterdamse kraakbeweging privacygevoelige informatie. Naar haar mening had de SIOD vertrouwelijke stukken verstrekt aan de Amsterdamse kraakbeweging. Daardoor had de SIOD haar privacy geschaad en werd zij zelfs bedreigd. Dat de SIOD informatie had verstrekt aan de kraakbeweging bleek volgens verzoekster uit de website van de kraakbeweging, waarop het rapport van de SIOD over verzoeksters zoon stond, en uit de brief van de SIOD, waaruit volgde dat de SIOD contact had opgenomen met de heer H. van de Amsterdamse kraakbeweging.

Standpunt minister en betrokken ambtenaren

2. Naar de opvatting van de minister van SZW en de betrokken ambtenaren was er geen (gevoelige) informatie aan derden verstrekt, zoals de Amsterdamse kraakbeweging. SIOD-ambtenaar R. had weliswaar contact gezocht met de heer H. van de Amsterdamse kraakbeweging om hem als getuige te horen in het strafproces tegen verzoeksters zoon, maar daarbij werd door deze ambtenaar geen (gevoelige) informatie verstrekt. De informatie op de website van de Amsterdamse kraakbeweging was volgens de minister niet afkomstig van de SIOD. Daarbij liet de minister weten dat de SIOD uit diverse bronnen informatie ontving over verzoeksters zoon en zijn familie. Het was mogelijk dat die bronnen informatie hadden verstrekt aan de kraakbeweging, aldus de minister.

Beoordeling

Behoorlijkheidsvereiste

3. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer is neergelegd in verdragen en de Grondwet.

Geen oordeel

4. De Nationale ombudsman kan niet vaststellen of de SIOD (gevoelige) informatie heeft verstrekt aan derden, waardoor verzoeksters recht op privacy in het geding is gekomen. De lezingen van verzoekster en de minister staan ook hier lijnrecht tegenover elkaar. De Nationale ombudsman is niet gebleken van feiten en/of omstandigheden op grond waarvan meer of minder waarde dient te worden gehecht aan één van de lezingen.

De Nationale ombudsman onthoudt zich op dit punt eveneens van een oordeel.

5. Hoewel het onderzoek van de Nationale ombudsman geen duidelijkheid heeft verschaft hoe dit heeft kunnen gebeuren, spreekt hij wel zijn verbazing uit over het feit dat een vertrouwelijk SIOD-rapport over vermoedelijke strafbare feiten op de website van een kraakbeweging terecht is gekomen.

Conclusie

Gegrond

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland is gegrond ten aanzien van:

het nalaten verzoekster de gelegenheid te geven om naar het toilet te gaan, wegens schending van het behoorlijkheidsvereiste dat mensenrechten worden gerespecteerd, in dit geval het verbod van onmenselijke of vernederende behandeling.

Niet gegrond

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland is niet gegrond ten aanzien van:

het fysieke geweld;

het boeien;

de aanwezigheid tijdens het douchen.

Geen oordeel

Voor wat betreft de klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland onthoudt de Nationale ombudsman zich van een oordeel ten aanzien van:

het maken van denigrerende of vernederende opmerkingen.

Voor wat betreft de klacht over de onderzochte gedraging van de Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst onthoudt de Nationale ombudsman zich van een oordeel ten aanzien van:

het beschadigen van verzoeksters computer en paspoort;

het verstrekken van gevoelige informatie aan de kraakbeweging.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. EUROPEES VERDRAG VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

Artikel 3 (onmenselijke of vernederende behandeling)

"Niemand mag worden onderworpen aan foltering en aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen."

Artikel 8 (respect privéleven)

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

2. GRONDWET

Artikel 10 (eerbiediging persoonlijke levenssfeer)

"1. Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer.

2. De wet stelt regels ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met het vastleggen en verstrekken van persoonsgegevens.

3. De wet stelt regels inzake de aanspraken van personen op kennisneming van over hen vastgelegde gegevens en van het gebruik dat daarvan wordt gemaakt, alsmede op verbetering van zodanige gegevens."

Artikel 11 (onaantastbaarheid lichaam)

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

3. POLITIEWET 1993

Artikel 8, eerste en vijfde lid (bevoegdheid geweldgebruik)

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

(...)

5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn."

4. AMBTSINSTRUCTIE VOOR DE POLITIE, DE KONINKLIJKE MARECHAUSSEE EN ANDERE OPSPORINGSAMBTENAREN

Artikel 1, derde lid, onder b (geweld)

"In dit besluit wordt verstaan onder geweld: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken."

Artikel 22 (handboeien)

"1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.

2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

- a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of
- b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt."